

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 388

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 388", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 227.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid67287/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

ger mig Snak, som er mig umagtpaaliggende at vide, og som han kand være forsikkert om at ville foruroelige mit Sind, kand intet Godt derved meene. Jeg anseer ofte den første, som en kaadmundet Ven: Den anden som en mandskeret og hemmelig Fiende. Daglig Erfarenhed viser, at man i lystige Selskab ofte lader falde et skiemtsomt Ord over sine beste Venner; hvorudover man ikke maa ansee saadant som Tegn til Fiendskab, eller legge det paa Hiertet, men skyde Skylden heller paa Viinen og Munden end paa Hiertet. Den Epirotiske Konge Pyrrhus blev engang erkyndiget om nogle løse Ord, som udi et lystigt Selskab vare fældede mod hans Person af nogle Tarentinske Borgere. Han kaldede de samme til sig, og spurte om de vilde tilstaae at have ført saadan Tale. De bekiendte sig strax at være skyldige, og sagde derhos: *Hvis Vinen havde været stærkere, havde vi maaskee talet end meere.* Hvilket da Kongen hørte, faldt han udi Latter, og gik bort, uden at lade see mindste Fortrydelse. Naar saadant hender, kand man ikke giøre bedre, end at efterfølge N. Ns. Exempel. Da een, som i Fortroelighed engang fortaalte ham, at man udi en Samqvem havde kaldet ham en Nar, sigende derhos: *Men ikke mine Ord igien;* svarede han: Jeg kand ogsaa i Fortroelighed sige: at jeg var udi et andet Selskab, hvor man sagde, at Monsieur var en Slyngel; *dog ikke mine Ord igien.* Rapportøren merkede da strax Meeningen, og gik bort. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCLXXXVIII.

Til **

Min Herre skriver, at han tabte sin Sag, efterdi hans Modstander havde sex Stømmer mod fem. Han holder det for en stor Uheld udi Rettergang, at Dom skål fældes efter de fleeste Stømmer: Han siger, at de fem Dommere, som han

havde paa sin Side, kunde veje op mod 12 af de andre, og at det er noget, som ingen tvivler om. Jeg bekiender, at hans Betænkning herover er ikke ilde grundet: Adskillige fornuftige Mænd have været af samme Tanker. Plinius sagde derudover fordom udi samme Tilfælde: Suffragia numerantur, non ponderantur, det er: Stemmerne vejes ikke, men tælles. Men man kand regne saadant blant de fornødne Uheld, som ikke er at ændre. Thi, hvis efter Stemmernes Pluralitet Domme ikke fældedes, kunde ingen Sag komme til Ende; ja intet Collegium, intet Societet eller Republik kand bestaae uden ved saadant Middel. Det er i den Henseende at Politici ansee visse Republiker og Societeter som mangelhaftige og ilde indrettede; efterdi udi de almindelige Forsamlinger intet kand sluttes eller forhandles efter de fleeste Stemmer. Af saadan Svaghed laborere de syv foreenede Nederlandske Provincier; efterdi hver Provincie, ja hver Stad, holder sig ikke forbunden til at rette sig efter, hvad som ved Pluralitet sluttes udi General-Staternes Forsamling. Samme Fejl tillegges og det Svitzerske Eidgenossenschaft. Herudover kand de nyttigste Anstalter ofte ingen Fremgang have, og Forvirrelser ikke hæves. Dette meene dog nogle at kunde undskyldes hos ovenmeldte tvende Stater; efterdi hver Provincie, ja hver Stad, er en egen Republik, og efterdi Foreeningen er sluttet med saadanne Vilkaar. Men udi Polen, som er et eeneste sammenføjjet Rige, kand saadant ikke undskyldes: Tvertimod, man kand ingen Regierings-Form ansee meer vanskabt og daarligere indrettet; thi der kand en Nuntius terrestris eller et eeneste Land-Bud ved Mødsigelse til intet giøre, hvad 300 fornuftige og velsindede Patrioter have besluttet. Polakkerne ansee vel saadant Liberum Veto, og Frihed til at imodsige, som en Zirat og Herlighed: Men alle sunde Politici ansee det som en hæsliq Plett og Fordærvelse. Erfarenhed viser ogsaa, at Forvirrelsen udi Polen ofte er saa stor, at der er meere Anseelse til Anarchie eller ingen Regiering, end til indskrænket Monarchie. Den Herlighed, som Polakkerne bryste sig af, er

just Kilden til samme store Riges Afmægtighed. Thi hvilken Stat kand være skrøbeligere end den, hvorudi enten ingen Resolution kand tages, eller hvor det, som af nogle 100de fornuftige Mænd er besluttet, kand kuldkastes af een, som enten er ukyndig, ilde sindet, eller som af Rigets Fiender haver ladet sig bestikke. At der ingen Tiid skulde findes saadan Mand udi et stort Land, kand ansees som et Mirakel. Erfarenhed lærer, at saadanne Mænd ere ikke saa rare, og Polens Fiender have ofte vidst at betiene sig deraf. Ingen Regiering kand fortiene at bære Navn af Regiering, med mindre dens Majestæt er concentreret enten udi en Person eller udi et Raad, som forestiller det heele Folk; og intet Raad, intet Collegium, og ingen Ret kand være af nogen Nytte, med mindre Stemmernes Pluralitet maa gielde. Jeg tilstaaer gierne, at udi Rettergang mange lide derved; thi det hender sig ofte, at, naar Stemmerne ere saa deelte, at derudi fast er en Ballance, en ukyndig eller ilde sindet Bisidder falder til det ubillige Partie; hvoraf flyder, at en saadan een, ved at legge sin Stemme paa Vegt-Skaalen, afsiger Dommen. Men saadan Uheld kand ikke forekommes udi store og talrige Rette. Man kunde derfor falde paa de Tanker, at et Lands Jurisdiction derved intet leed, om man lod Sager paakiende af en eeneste Dommer, nemlig saadan en, som alle erkjendte for en fornuftig Jurist og en ærlig Mand. Derved kunde forebygges ovenmeldte Uheld, store Penge kunde spares, som maa anvendes paa talrige Collegiers Underholdning, og Umagen blev den samme: Thi det koster ligemegen Umage, enten jeg hører en Sag alleene, eller tillige med andre. Forskiellen er ikkun denne, at Voteringen blev kortere og Skriverens Protocol tyndere. Dette er noget, som kand lade sig høre, hvorvel jeg tvivler ikke paa, at jo adskillige Indvendinger derimod kand gøres. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCCXCIII.

Til **

Min Herre skriver, at han ingen Behag haver fundet udi mit Portrait, som er sat for den Franske Oversættelse af de Moralske Tanker. Portraitet befalder mig ikke selv; Thi jeg haver ligesaa liden Behag udi Diogenes som udi hans Hund; jeg giver mig og ikke ud for en Philosophus; og, hvis jeg skulde lade mig overtale til at antage nogen philosophisk Sect, blev den Cyniske den Sidste, som jeg bekvemmede mig til. Jeg antog heller den Cyrenaiske, og lod mig indrullere blandt Aristippi Disciple, hvis Philosophie er at leve uden Affectation, det er, udi Levemaade og Klædedragt at conformere sig med andre Mennesker. Saadant haver jeg ved een og anden Lejlighed tilkiendegivet, hvoraf jeg slutter, at Opleggeren, som er falden paa saadan Concept, ikke maa have læset mine Skrifter med Agtsomhed. Jeg vrager ikke, hvad som andre holde for Velstand, og jeg skikker mig udi Væstand. Jeg forkaster ikke Penge, og jeg legger mig ej heller syg for dem. Hvis min Herre vil forære mig tusind Daler, bliver jeg ikke vreed over saadan Gave; og, hvis jeg mister dem igien, gaaer saadant Tab mig ikke til Hiertet. Jeg klæder mig efter Moden, og derudi følger Strømmen. At jeg ikke æder og drikker som de fleeste, forsaarsager mit Legems Constitution, eller min Mave, som tvinger mig imod min Villie at singularisere: Thi jeg holder det philosophisk ikke at leve anderledes, men bedre end meenige Almue. Min Herre seer deraf, at enhver, der haver saadant Principium, kand ikke passere for Diogenis Discipel, der stedse gik imod Strømmen, og holdt det for en philosophisk Pligt at singularisere, og udi Levemaade ligesom gav tilkiende, at han havde renonceret paa sin egen Skabning. Det er jo ingen Philosophie at skabe sig til et Dyr, for at være meer end et Menneske. Min Herre seer saaledes, at Diogenes er ikke den Philoso-